

הַלְבּוֹת תִּפְלָח סִימָן קָכֶד

כיאורים ומוספיים

(25) והוסיף בספר ווי העמודים (עמוד העברורה פ'י), שהוא מקור דבר המשנ"ב: "אם בזה אני רגיל לਮותם לאוותם אנסים המתפללים תחינות ובקשות בחורת הש"ץ, כי ודאי מה שביקשו לא ניתן להם, ומה שבדים ניטלה מהם".

ואף אם nondem השה"ץ שותק קצת באמצע שמוונה עשרה, כתוב בש"ת אגרות משה (או"ח כ"ה סי' ב' את ט') שעריך לשתוק ולחתנהג באיל' יוציא ידי חותבת התפללה מוחשין, שכן בשבל זה נתקנה חורת הש"ץ, ותקנה זו קיימת גם עתה.

(26) ודוקא כביש התשנה ששומעים ועוונים, שאו לולא החוש שאחרים ילמודו ממנה היה מותר לו ללימודו אם יוכל לבון בסוף הברכה, אבל בשאנן תשעה עונים, כתוב בש"ת אגרות משה (או"ח חד' סי' יט) שמעיקר הדין חיב הוא להזoon לכל חורת הש"ץ ולא רק לסייע הברכה, כמו שכחוב המשנ"ב להלן (ס'ק ייח).

וגם אם סיים תפילה שמונה עשרה אחריו שהש"ץ כבר התחיל את חורת הש"ץ, הורה הגרש"ז אוירברך (שיח הלהב סי' ו' ואות ח' שחיב לשmeno את חורת הש"ץ ולכוון לברכותו).

וכמו כן הכהנים היוצאים ליטול את ידיהם, הורה הגרש"ז אוירברך (שם) שאף שבדרכ' כל מפסיקים לכל הפתחות רבכה אחת, מ"מ אין פטורם ממשומו את שאר חורת הש"ץ. וכן לויים היוצאים ליטול את ידי הכהנים, כתוב בש"ת שבת הלוי (ח'ח סי' מו' ואות ג') שאון להם לחוש ממשפיקים לענות אמרן, כיוון שם אנוסים באונס מצואה.

ואפאי אם שמע מוחשין רך חולק מהברכה ודילג ולא שמע בדברים שהם עיקר במתבע הברכה, כתוב החזו"א (או"ח סי' קל' ס'ק ח') שאף על פי שאדם שמתפלל וдолג עליהם אין יצוא ידי חובת תפילה, מ"מ השומע בדרילוג כוה יש מצואה אף במה שמען, כיון ששמעו עניינים שיש בהם שבח ותහילות או בקשות.

הבן איש חי (שנה א' פ' כי תשא אותן ו' שאון שם חיסרון בתפילהו, וגם על פי הסוד).

(27) ולפי מה שמע שמותר להרהור בדברי תורה, כיוון שאינו ניכר, וכן שמעו לנוין (ס'ק כקה ס'ק א') שכטב שבקרובה לא יהדר בדורי תורה, ומשמעוشبואר חורת הש"ץ אין איסור. וכן כתוב הגרא"ח קניבסקי (תורתו יהגה ח'ב בתשובות אותן כח), אלא שהיחסיף שאון ראוי לנဟוג כן.

ולכתוב דברי תורה בחורת הש"ץ, כתוב הגרא"ח קניבסקי (דולה' משקה עמ' פד) שאסור.

ולחוירד בחורת הש"ץ את התפилиין של רשי' ולהניח את של ר'ית, כתוב לעיל (ס'ק לד' ס'ק ז') שמי שעשה כן עשה שלא בדין, מושם שעריך לzon לשmeno חורת הש"ץ, ולא לעסוק בדבר אחר. וראה מה שכתבנו לנוין ראייה לעיל (ס'ק לא' ס'ק ז').

ואם אין מתפלל במניין זה, כתוב לעיל (ס'ק צ' ס'ק נח) שיכול ללמידה שם.

ולאסוף צדקה בחורת הש"ץ, כתוב לנוין (ס'ק תקסו ס'ק זב) וכן כתוב הקף החיים (ס'ק כו) שאון להבריז או לחת צדקה וגם לאן לאסוף, מפני שמלבל את המתפללים, וראה מה שכתבנו לעיל (ס'ק צ' ס'ק ז').

(28) ולכן אם קורא 'שנים' מקרה ואחד תרגום' בחורת הש"ץ, כתוב הגרא"ח קניבסקי (ארכות יושר עמ' קד) שיתכן שאיפלו בדיעבד לא יצא ידי חובה, מושם שהוא 'מעזה הבאה בעבריה', ולא יצילח בlijmudo זה.

[ביה"ל ד"ה בלחש]

מה תועלת נזירה אם יתפלל בקהל⁽¹⁸⁾. ומה שאין הציבור צריך להמשיך עמו בשווה [כמו שmobor בש"ע לעיל סי' קט ס'ב], ביאר בש"ת שבת הלוי (חו' סי' רמו) שליל מדורב בייחוד שיכל לבון דרכיו עם הש"ץ, אבל כאן אי אפשר לשעבד ציבורו שלם, שהוא כל אחד מתפלל לפי תכונת نفسه.

[משנ"ב ס'ק זב]

שליח'צ'בורה חוזר לתפילה לעולם⁽¹⁹⁾. ולענן שמיעת חורת הש"ץ, הורה הגרא"ש אלישיב (תפילה כהכלתה פי'ג ס'ב) שיש להකפיד שתהיה דока במנין שעמם התפלל תפילה לחש, ואן די בשמיעתה במנין אחר.

[משנ"ב ס'ק זב]

שיטים קאכ'בית-ידין את תפלה⁽²⁰⁾ וככו', על הקטפל מל'ה במל'ה⁽²¹⁾ וכו', אין לקטפן עליון⁽²²⁾ וכו', שעןין לא צמר תפלה⁽²³⁾. ובשהש"ץ ממתין לר' בנגד רצונו, והדבר מפריע לר' לבון בתפילהו, כתוב לעיל (ס'ק קר ס'ק א') שראשי הר' לר'מו לש"ץ שלא ממתין לו.

ולבטל המנחה שמתיוינם לר' בהסכמה המתפללים, כתוב הרעך' א' (דרוש וחודש מכתבי, תשבה ה עמי קעה) שאון לשנות מהז' זה, שהכל מייסודה תורתו הקדושה ומהם לא נזוז, וחס ושלוט לסור מדרוביהם בקרעו של יוד'.

(24) ואף שכטב הש"ע לעיל (ס'ק נה סי' ז) שאם יש אחד שעדרין עמוד בתפילהו, נכון שימתוינו לו [אפילו כשייש מנין בלבדין כדי שיעינה לקידש], כתוב העורך השלחן (שם סי' ג') שאם מאיריך הרבה אין עיריך להמתין לו, וכך mobor במשנ"ב כאן שאון עיריך להמתין לו, וכך mobor במשנ"ב כתוב שכאן מדורב לענן להמתין למאריך, והמקור חיים (ס'ק ג') כתוב שכאן מדורב לענן קדושה, ועוד שיגע הש"ץ לשם בnaraha יסיטים, ואילו שם מדורב לענן קידש' שמתחליל לאוומו מיד לאחר שmonoעה עשרה. וראה מה שבתבון לעיל (ס'ק נה סי' זה).

(25) וכן לענן הש"ץ, כתוב בש"ת הר"י מגיאש (ס'ק, קפ, והובא בספר זה השולחן ח'א סי' קכד) שלא יאריך בתפילהו בלחש כדי שלא יתרוח את הציבור, והוסיף, שאם אחד מאותם שיש הכרח לציבור להמתין להם מאיריך כמוomo, אין עליו בזה עון.

ואם לר' יש מנין לעצמו, וירוע שהוא מאיריך בתפילהו, כתוב בש"ת התעזרות תשובה (ח'א סי' כה) שמוטר לו להאריך ברכוכו, שדיןם למי שקיבלו עליהם עליהם, שהוא היה באפשרות לлечת למניין אחר.

(26) ובטעם הדבר שמותר לו לפועל באמצעות תפילהו, כתוב הספר חסידים (ס'ק תשפ"ד), שהוא מקור דין זה, ראה מג'א סי' ז' מושם שהפרעה זו גורמת לו שאינו יכול לבון בתפילהו.

[משנ"ב ס'ק זב]

ויש געון קהם, דקיין קקלות ראש'א⁽²⁴⁾. ובתפלות ראש השנה ויום כיפור, כתוב השער תשובה (ס'ק כה'ב ס'ק ז) שיש נהוגים לאמורין יחד עם הש"ץ, מושם שלל ידי זה מעורר את עצמו לבון לאבוי شبשים, אך יותר שלא יגיביה את קולו, וגם שלא יאמר עמו את סיום הברכה.

[משנ"ב ס'ק זב]

ללמוד בעת חנוך נש"ץ⁽²⁵⁾, ואפלו אם מקננים לסת'ה הקבלה⁽²⁶⁾ וכו', בשיטה בטלה חס' ושלום⁽²⁷⁾, נמצאו מחייבין את הרביבם⁽²⁸⁾.

הלו^תת תפלה סימן קכד

קמץ באר הגולה

(ב) [א] השליח-ציבור (מהיריל): **ג** יקהל שחתפללו וכולם בקיאים בתפללה, (יא) אף-על-פיין ירד שליח-ציבור וחווזר להחפלה, כדי לקיים (יב) פקנת חכמים: הנה ואם יש יהדים בקהל שפראוכין בחפלהן, אין לששים ציבור לאחמיין (ו) עליים אפללו קי (יג) חשובי קערוי. וכן (יד) אם קה מנגן בכיר-הגבוסת (טו) אין להטמן עיל אדים קשוא או גדרול ושעדרין לא בא (כיבין וב סי' קס"ח): **ד** ה'rsslich-ציבור וחזר חתפלה, הקהל (טו) יש להם (ו) לשתק (ו) ולבען לברכוות שمبرך החוץ ולענות Amen. ואם אין תשעה (ט) מכוננים לברכוותיו, קרוב להיות ברכותו לכתלה, לבכל אדם יעשה עצמו (יח) אבלו אין תישעה וולתו (ט) ויבגן לברכת מחנון: (ויש אקרים שבעל העם (כ) עמדנו בטהור השליח-ציבור (ט) הפקלה) (הגהתה מגהנים): **ה** על כל ברכה שארדים שומע בכל מקום (כא) ואמר (כב) ברכות הוא שעה שלא ורכות

שערית תשובה

בלחש פון שבר הפדרי הפלתו פא בלחש: [ט] הש"ז. עכה"ט. וכתוב שכנהה"ג
 אם יש י"ד עיפוי שפוקהם בקר התפללה, אין שיעיב' א"ק א"ט שעונגן אמן, אליהם
 שאמור הש"ז עם קשלן אוקורם ג' וראשנות בקהל רם עד לאחר קאל קדרוש
 המבוקה שלש"ז עם קשלן אוקורם ג' וראשנות בקהל רם ען קרביז' חאי ס' ה'יש' שם
 זב' בז'ת אל מילר, בון דראקס ובא שביברכם: כלום לפל על על מלון קירש
 עוקשה, ע.ש. ול' לעיל ס' טס המג"אadam ש' המש' שמ' פ' בשי' שמ' פ' [ט] לשלחת
 י"ד של האפללו תחלה קול הש"ז קול ור' מ' ע' מ' ע' מ' ע' מ' ע' מ' ע' מ' ע'
 זב' בז'ת אל מילר, בון דראקס וראשנות בקהל רם עד לאחר קאל קדרוש
 המבוקה שלש"ז עם קשלן אוקורם ג' וראשנות בקהל רם ען קרביז' חאי ס' ה'יש' שם
 זב' בז'ת אל מילר, בון דראקס ובא שביברכם: כלום לפל על על מלון קירש
 עוקשה, ע.ש. ול' לעיל ס' טס המג"אadam ש' המש' שמ' פ' בשי' שמ' פ' [ט] לשלחת

באור הלכה

שער הצעיר

חֲלֻכּוֹת תְּפִלָּה סִימָן קָבֵד

וּבָרוֹךְ (ט) שָׁמֹן: וְיַעֲנֵנוּ אֱמֶן אֲחָד בֶּלֶבֶת, בֵּין אָוֹתָם שִׁיאָזָא יְדִי תְּפָלָה בֵּין אָוֹתָם (טט) שָׁלָא גַּצָּאוֹ, (כט) *וּבְכָנָה, שִׁיכָּנוּ בְּלָבוֹ (כח) אֲקָתָה הִיא (טט) הַבְּרָכָה שְׁבָרָק הַמְּבָרָק וְאַנְיָמָמִין בָּזָה: ז' חַלְלָא בְּשִׁיחָ, שִׁיחָתָה (טט) חַלְלָן (כט) בְּשֻׁעָה שְׁלִילִית-צְבָור הַתְּפָלָה. וְאַם שָׁח, הַוָּה חֽוֹטָא וְגַדוֹּל עָוָנוֹ (כט) מְנַשְּׂאוֹ וְגַזְעָרִים בָּו: הַגָּה וַיְלַפֵּד בְּנֵי (טט) הַקְּטוּנִים שְׁעַנוּ אֱמֶן, יִמְדַּד שְׁהַתְּנוּק עֲזָה אֱמֶן יִשְׁלַׁח חָלָק לְעוֹלָם הַקָּא (כט): ח' טַלְיָה יְעַנֵּה אֱמֶן חַטּוֹפָה, דְּהַיָּנוּ קָאַלְוָה רַקְבָּה (טט) בְּחַטָּף, וְכֵן שָׁלָא יְחַטָּף וּמְהֻרָּע לְעֵנּוֹת אָתוֹת (טט) קָדָם שְׁסִים הַמְּבָרָק. וְכֵן לְאַיְעָנָה אֱמֶן קַטוֹפָה, דְּהַיָּנוּ שְׁמַחַר *קְרִיאַת הַנּוֹן* וְאַינְיָה מְזִיאָה בְּפָה (טט) שְׁהָהָא נְכָרָת (טט) לְאַיְסִיק בְּאַמְצָע הַמְּלָה (כט) בְּשֵׁם הַעֲרוֹן). וְלֹא יְעַנֵּה אֱמֶן יְתּוֹמָה, (דְּהַיָּנוּ (לא) שְׁהָוָא

פאר היטב

(*) שמו. ולא אמר 'הדרול', ופשטו דאס' עסוק במקומות שאיןו רשות להפוך
אסור לאקורו, מגן אקורם. וזה לעיל סעוןoso עזיר-חישון ט מש"ש:
(ט) הברכה. וזה בברכת הוזאה בגין ברוך שאמר ושבח וגאל שزادל, אבל מהפלת
בתקלה צרי שיבן את היליא מפלל שיבן דררי, כי, עזון ב"ח וכשה"ז.
ובסקפה נגיד והצעקה: (ט) חלון. ולא לפרט עם ש"ל לאן אמר היליא הש"ז,
ען רשות, וען מ"ש ס"ק ז: (ט) הקטנים. וצריך שיתנו כמ"ש ע"ה:
ובקאייה, ואונון שרצמים ויבשים בכוכב"ג בשחוק, מוטב של לא קראים, ש"ל מה"מ:
(ט) בחתן. פ"ק ב"ש א"א. וזה שלא יאמר אמן בשאר נקודות שחוק
על ב"כ בשלש: [ט] הברכה. וזה שיאתינו הוא ע"ס ב"כ לרבות שיטקאו, ובקבב רבי
 uberbar. וכן בתשובה קד"א"ש רוחם קואקסים עם הש"ז במאצע הברכה, אך שכן אין ברכה
בלבנה שאיןו מוחזקים ברוך גם יש ט" דק"ט, מ"מ נראה ב"כ קולות ראש. ובqbב ב"ש"ז
בשם מקפרנקריך דמי"ש קש"ע יש' שיטקאו תני' ב"כ בטלם ובדל' ש"ד אשכים מופתל
ליה, וגם אין אויר קול רושך אלא בטל' בטל' באגמיגי' קולם. אבל בלחש נאה דודר' טפ' טפ'
הו, וזה שיבן את היליא מפלל שיבן דררי, והוא יוציא סבור גן
לזה שאמר היליא, והוא יזכיר רשות לאן דבשגדא לדשא נובא מא' בין לויד הברכה ותני' ע"ש.
ונואה לאנו דבב"ה וא"ר יוש' לדבשגדא לדשא נובא מא' בין לויד הברכה ותני' ע"ש.
ויש נזקן במושג ר"ה בפסוקי טליתות וגורנות שזרות לו מר בלחש הפסוקים
ברכה לה בלחש. ויש נזקן בכוננה היליא, אזין לחומר ב"כ, והוא יזכיר רשות לאן דבב' קה"ג כב' ב"כ
עם פ"ש צ"ז דרי' עדר' עצם בכוננה היליא, והוא יזכיר רשות לאן דבב' מלחה, עין טפ'.
בש"ז צ"א לחש קפאי' וצ'ר' ובפרט פ"ז עדר' עצם כוננה היליא לאן דבב' מלחה, עין טפ'.
בב' ב"כ שלש: [ט] הברכה. וזה שיאתינו הוא ע"ס ב"כ לרבות שיטקאו, ובקבב רבי

משנה ברורה

ועוד, אם בשְׁמַפּוּרִין צדייק קשי' גודם ארך לברכה, שגָמָר "זֶה צִדְקָה
לברכה", צדייקו של עוזם, על אהת פמה וכְּפָה. (כג) ובכךות
שְׁחַתְמַתְמֵן אצי' רק בשְׁמַיִם מבותה, כ"פוקום עוריימ" בברכת השחר וזְהָאִי
גונאי בשונה-עשות⁽³⁸⁾ כל הברכות, המונון לשליח' צבור להן או של לא
למחר כל-כך לחותם תפרק את הברכה⁽³⁹⁾, אלא לשוחות מעת כדי שבל
העונים ישמעו איזה ברכה מיטים אחריךך, וגם יקחו יכולות לעונת ברוך
סתמן תפרק, (כד) דאי לאו כי, לפעםים עלייני' קול של עונת ברוך
הוא וברוך שמ'ו, ברכה מהעונים איזים יונעים איזה ברכה מיטים, וגם
עניהם הוא אגנו תפרק אחר שלחה הברכה, אבל זה יש בו חישש של
אם יתוקה, וודלקטן בשְׁעִיר ח בה'ה: ר' (כג) שלא באצ'ו⁽⁴⁰⁾. רוץ'
לומר: אף-על-פי שהם ויאצ'ין עכשו בתפלת הש"ץ, אינם בעוניים אמן
אחר ברכות עזקן⁽⁴²⁾, שהר' מיל מקום הם אינם אומרים כלום אלא
שומעים ולברשן: (כד) ובכונה וכו'. עין בח'י-אדם בל' ו שבח.

דיבנן בענינו אמן גם על מה שאמר המברך "ברוך אתה ה' יי' שברוך אתה ה' ממן אברךם", יכון קענחו את הקאנן. אמן שיתנייה קבנוך שם ה' שיתנייה ממן אברכם, וכחאי גונא בצל הקרכות: (כח) אמרת ה' יי' ברוך שאמור ו'ישפחה' ו'ישאל' ו'חכאי גונא, אבל בתפללה ציריך שיטנו: אמרת ה' יי', וגם אני מתפלל שה' ברכות הוזאה, בוגון שיקים דבר זה (בגון ברכות אמרת ה' חונן שתקש השפלה תבנוך מארך וכו', ברוך אתה ה' חונן קענין), יכון: אמרת שווא מבקש שיטיגלה מלכותו בענלא ובמנן אריב, דעקר הענן בודאי יקנס בלבן הקרכות⁽⁴⁴⁾.

וקדידייש ציריך לפנין על חעתיד לרבר, שיאממו דרבינו (לו) מה שהוא מבקש שיטיגלה מלכותו בענלא ובמנן אריב, שבת הפריריגדים בסיפון נא, דקהענין אמרת ברכת "המקזר" לא יאמר בקידר "אמן מודים כטבון שטבות" בילוי הואה זיהה ה' אחד" וגו'. שבת הפריריגדים בסיפון נא, ר' ישקה מעת אמרת ברכת אמרת⁽⁴⁵⁾, (לו) מי שקדזון לו לעונתו אמרת עמן על שגי אנדונו לך', כי אם קאי על הרכבה פניל' ו'מודים' הואה ענן בפנוי עצמה, ר' ישקה מעת אמרת ברכת אמרת⁽⁴⁶⁾: ז (כו) בשתה וכו'. וזה דרבון, עונה שני אמנים זה אחד זה, והוא כבל אמן זאת בענין על קה והוא עונזה, וטפי צדריך זומר "אמן ואנקן"⁽⁴⁷⁾: ז (כו) בשתה וכו'. וזה לומר, (לו) אפלו אם יוציא להדר בסוף כל ברכבה לכון ולעונתו אמרת. כתוב בשל'ה: "נאתי מהחרדים אל כבר ה' שמשימין הסדור בפניהם בשעת חירות ההפלה, ועיניהם ולכם שם שלא יראו דוחזה, ואיזו מכונם על כל מלחה ומלה"⁽⁴⁸⁾: (כו) מפשושא. כתוב באלה וזכה בשם הפל-בו: אווי להאנשים שטבושים בעת ההפלה, כי ראיינו מפה בית-הכנסת נחרבו בשליל עון זה, (מכ) ויש למונאות נחשית על זה⁽⁴⁹⁾: (כח) הקטנים. וזריך שיתניכם (טו) שיעידקו איטמה ויראה. והתקנים קיotor, הרצים ושבטים בירת-הכנסת בשחוון, מוטב שלא ללקיכא. דקהגעל געשלש טביע⁽⁵⁰⁾.

שער הצעיר

(ככ) **פְּשׁוֹת**: (כל) בִּתְיּוֹף. ומושם זה יש נקודות לוורוך הוא ובירוק שמו. דאמן חמייר מפונה לעזותה קמו שפתותיה: (ככ) **פְּרִירָקָגִים**: (כל) פְּרִירָקָגִים בָּשָׂם וְנֵוִינְגַּרְדִּים, עין שם עוד: (כל) קְגַנְּגָאָרְקָס וּפְרִירָקָגָרְדִּים עַיִשׂ:

(ל) לבודש: (לט) פרייד-מגדרים: (לכ) פרייד-מגדרים: (לג) ב"ח ועלאת-הפרמיד: (לד) אקלירוניס ובן מוקח מבקשי-מישנה:

מילואים

הלבות תפלה סימן קבב קבב

המשך מעמוד קדום

ולומר בלילה שבת יויכלו' עם הציבור, כתוב הגרש"ז אויערבך (מאור השבת ח"א מכתב ט ובכח"ב מכתב כא ואשי ישראל פל"ב הע' עא) שיכל לומר עניהם, שהרי אונוריהם בתפילה זו יויכלו' ولكن זה שיר' לתפילה, וכן מובהר בשוו"ת לבושי מודרכי (מהדו"ג סי' כז). אף לדעת החזו"א (או"ח סי' לח ס"ק י) שאמרות יויכלו' לאחר התפילה אינה אלא הדור, כתוב הגו"ח קנייבסקי (אשי ישראלי פל"ז הע' עב) שיכל לומר יויכלו' עם הציבור בשעומו באלווי נצור'.

ולומר וג' מידות עם הציבור, כתבו התהלה לדוד (סי' טו ס"ק ז) ובשו"ת האלף לר' שלמה (או"ח סי' מד') אסור לאומרן, שכן אמרתן אינה חיוב, וכן כתוב הדעת תורה (סי' טו סוף סי' ג).

ובchorot הש"ץ, כתוב המשנ"ב שם (ס"ק כא וכן משמע גם כאן ס"ק א) שיענה אמן רק על ברכת 'הא-ל הקירוש' ועל ברכת 'שמעת תפילה' שהוא סיום הברכות האמצעיות,อลום בתפלות שבת, כתוב הגרא"ח קנייבסקי (אשי ישראל פל"ב הע' סז) שלא יענה אמן על ברכת 'מקדש השבת' אף על פי שהיא סיום הברכה האמצעית, שכן מוכחה מהתוספות בברכות (כא, ב ד"ה עדר).

שיענה רק מודדים (אשי, ב ד"ה עדר), כתוב השו"ע לעיל (שם ובמשנ"ב ס"ק ב) וכשהש"ץ הגיעו למועדם, כתוב השו"ע לעיל (שם ובמשנ"ב ס"ק ב) ובברכת הנים', כתוב בשוו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' כא אות ב) שיענה אמן רק על פסוקי ברכת הנים ולא על ברכת 'אשר קדשנו בקדשו של אהרון'. וראה מה שכתנו לעיל (סי' טו ס"ק ג).

הלבות תפלה סימן קבב קבב

המשך מעמוד 292

[משנ"ב ס"ק ח]

צְרִיךְ לְזֹהַר לְמַקּוֹמוֹ בָּגֶג פְּסִיעָות לְפָנֵינוֹ⁽⁶⁾.
(6) ומה שיש שנוהגים להרים רגליים קצר בשחוורים למקוםם, כתוב הגרא"ח קנייבסקי (שיה תפילה עמי קלד) שלא שמע שיש מקור לה.

[משנ"ב ס"ק ט]

וּנְפַלְגַּם בְּמַכְמֻומָּו שָׁאַר הַקְּהַלָּל⁽⁷⁾.
(7) וכשנופל על פניו במוקם שפצע, כתוב הגרא"ח קנייבסקי (אשי ישראלי פכ"ג הע' רחל) שיכל לומר שם תחנן בנפילה אפים בישיבה, ומה שכתב המשנ"ב לקמן (סי' קלא ס"ק י) שיעמוד שם ויפול על פניו, כוונתו שגם אם אין לו אפשרות לשבת שם, לא יחוור למוקומו, אלא יאמר תחנן בנפילה אפים בעמידה.

(8) אך אם סיים שמנה עשרה כשהש"ץ באמצע קריש, כתוב הגרא"ח קנייבסקי (אשי ישראל אל שם הע' רחל) שאינו צריך לחזור מיר למוקומו על מנת לומר שם 'אמן יהא שמייה רבא', כיון שודקה קדושה יש דין למור במקומו.

[משנ"ב שם]

וְעַזְן לְקַמֵּן סִימָן קָלָא סְעִיף בָּלְעָנִין נְפִילַת אֲפִים מִה שְׁפַתּוּב שֵׁם
בְּמַשְׂהָה בְּרוּךְהָ⁽⁹⁾.

(9) שכתב שם (ס"ק י) שאם לא הספיק להמתין קודם נפילת אפים כשיוער הילך ד' אמות, יאמר תחנן במקום שפצע, ואפילו בעמידה על כל פנים כאשר אין אפשרות אחרת, וכדרעלין].

פסע שלש פסיעות והרחיק את עצמו ממוקום תפילהו, אדרבא כוונתו להשתחוות בגדר ימין השכינה, ויש להשתחוות בגדר ימין השכינה.

[משנ"ב ס"ק ח]

וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל יֹאמֶר קְשַׁמְשְׁפֵתָה לְפָנֵינוֹ⁽⁴⁾.

(4) ומיסים "וְאָמַרְתָּ אָמַן" בלשון רבים, ואף שמתופל בעצמו בלחש מ"מ אומר "אָמַרְתָּ אָמַר", וביאר המג"א (סי' טו ס"ק ז) שהכוונה על המלאכים המכוערים יצאלו בכל יום לשומרו.

ולאחר מכן אמר ייחי רצון שיבנה' וכו', מבואר ברמ"א, וגם אם הש"ץ כבר התייחס חזרות הש"ץ, כתוב הגרא"ח קנייבסקי (אשי ישראלי פכ"ג הע' רבד) שיאמר מיד ייחי רצון שיבנה' וכו' צפilio כשהש"ץ עומד בברכת אבות], ואניऋיך להמתין מלאומו עד סיום חזרות הש"ץ, משום ש"העסק במצבו פטור מן המציאות. מאידך, הגרא"ח אוילר (אשי ישראל שם) בשיסים שמונה עשרה והש"ץ התייחס חזרות הש"ץ, היה אומר ייחי רצון שיבנה' וכו' רק לאחר ברכת אבות, כדי שיוכל לשמעו ברכה זו מהש"ץ.

[משנ"ב ס"ק ז]

או עיל-כל-פנים לחתךת תפלה הש"ץ⁽⁵⁾.
(5) ובתפילה ערבית, כתוב הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ג סי' ב) שימתין עד תחילת הקירוש, וביל שבת ימתין עד שיתחיל הש"ץ יוציאו, אך אם התייחס כבר לומר 'יויכלו' במקומות שפצע, מוטב שימתין עד שישים לאומרו, ולא יפסע באמצע מירתו.

הלבות תפלה סימן קבד

המשך מעמוד קmach

[משנ"ב ס"ק יט]

שְׁלֹחָא הַתְּפִלָּה הַהִיא בְּתוֹרָת נְרָכָה⁽²⁹⁾.

(30) ובתפלות שבת יום טוב, וכן בתפלות מוסף של ראש חדש וחול המועד, שכן מתפללים אותן בנדבה, כתוב הגרא"ח קנייבסקי (אשי ישראל בסוף הספר הספר תשובה רד) שאינו יכול להנתן שיהיו לנבדה, והוא פול אונן ביל להנתן.

וגם ברכות הנים', כתוב הגרא"ח קנייבסקי (אשי ישראל פכ"ד הע' סד) שיכל לומר, אפילו על העذر שתפללה זו היא בנדבה.

[משנ"ב ס"ק יח]

כאלו אין תשע"ה⁽²⁹⁾.

(29) אמנים לעיל (סי' נה ס"ק לב) משמע שגם רק ששה ששה שיטינו תפילה שמונה עשרה, יכול הש"ץ להתייחס גם קריש וגם חזרות הש"ץ, וכן כתבו הגרא"ח קנייבסקי (אשי ישראל פט"ז הע' יא-טו ובתשיבות שבסוף הספר מהדור' תשובה כב) ובשו"ת צי"ץ אליעזר (ח"יב סי' ט) בהבנת דברי המשנ"ב. וראה מה שכתנו לעיל שם.

מילואים

הלבות תפלה סימן קבד

המשך מעמוד קודם

להקל להם שיכולים לשבת.

ובימים שבהם מוסיפים פיותם בחזרת הש"ז, הורה הגראי"ש אלישיב אש"י ישראל פכ"ד הע' סח וקובץ מקשי תורה חמ"ח בתחלתו שלמי שקשה לו לעמור אפשר להקל שישב, על פי המבוואר בדעת תורה (ס"י קב ס"ד) שהאיסור לעבור בגין המתפלל הוא רק בעיר התפילה שתיקונה אנשי נכסת הגדרה, ולא בשםוטף תפילות ותחנונים, והוא הדין שאפשר להקל אז גם בישיבה.

[משנ"ב ס"ק כא]

גאון בפסוקיו זמירה⁽³⁴⁾, וכל-שכן בברכת קריאת שם⁽³⁵⁾ וכו', ומגלה וקדושה וכחאי גנון⁽³⁶⁾ וכו', עין בספר מגנ'גבורם מה שכתב בשם קעהה-דרקען.⁽³⁷⁾

(34) ובטעם הדבר שאסור לענות, כתוב לעיל (ס"י נא ס"ק ח) שהוא משותא הווכר בגמורא, וכן גם באמצע קריאת הלל, כתוב הגרא"ח קנייבסקי אש"י ישראל פל"ט הע' צט' שלא יענה ברוך הוא וברוך שמנו.

(35) וכן כתוב הא"א (בוטשאטש, סי' טו ס"א) שכשיה מותפלל לפניו התיבה היה אומר בקול בברכת קריאת שמע רך את התיבות יוצר המאורות, כדי שהציבור לא יענה ברוך הוא וברוך שמנו.

(36) ועל ברכות העולה לתורה וברכות הפתורה, כתוב האלף הממן (על המתה אפרים סי' תרכב ס"ק ו בהערתו שם) שיוכלו לענות, ואף בשבת שמותכוון להשלים בברכות אלו למן מאה ברוכות [ראה ש"ע לקמן סי' רדר סי' א], לא נחשב כהפסק, מאידך, הגרא"ח קנייבסקי כתוב (רביעין סי' תרכ"ז סי' א), שיכון שיש אומרים שיוצאים בו ידי חובה, אין לענות ברוך הוא וברוך שמנו.

(37) שכתב (על הרמב"ם פ"א מהל' ברכות הי"א) שיש לענות 'ברוך הוא וברוך שמנו, ואפלו בברכה שיווצה בה ידי חובה, בין שעונה כדי להודות ולגרול שמו יתברך הרוי זה מעין הברכה, ובשות' מהר"ם שיק או"ח סי' נא) כתוב שבבית המודרש של החתם סופר היו עוניים, והחתם סופר לא מיהה.

הלבות תפלה סימן קבח

המשך מעמוד קן

(6) ובבה"ל לעיל (ס"י קט ס"ב ד"ה אבל) סיימם, שהוגם שנאו נהוגם בתה"ז (ס"ק א) שהציבור אמר 'נקדרש', אך באות עיקר הדין שלא הטענו.

(7) ואף אם מריך בסופה באיהו ניגון, כתוב לעיל (שם ס"ק לה) שלא ענה עד שישים הש"ז את התיבה האחרונה.

[משנ"ב ס"ק ג]

וניחיד שאפ"ה קדוש קדוש⁽⁸⁾.
(8) ואם מסופק כמה פעמים אמר 'קדוש', כתוב הגרא"ח קנייבסקי (שאלות רב עמי רכו) שלכבודה יכול להוציא לפועל.

[ביה"ל ד"ה אל שותקון]

וענן לעיל סוף סימן קכד מה שכתבנו שם⁽⁹⁾ וכו', אם כן לומר קדוש וברוך⁽¹⁰⁾ קשוח עם האכזרי⁽¹¹⁾.

(9) שכתב שם במשנ"ב (ס"ק מו) שאם רוב הציבור לא סיימו לענות, יכול עדין לענות, ובבה"ל שם (ס"י ד"ה וקודם שכלה) הביא שמודברי הרעך"א והפמ"ג מבואר שאפלו אם הרוב כבר גמרו לענות ורק מיעוט מהציבור עדין עוניים לקידיש, קדרושה או ברכו, יכול לענות, וסיים שלמעשה צרי עין, והוסיף שכן במשנ"ב כתוב שכל שלא סיומו רוב הציבור יכול לענות.

[משנ"ב ס"ק כ] לשומע בעזה⁽¹²⁾, וככלו מתקפלין בעצם דמיא⁽¹³⁾ וכו', יושבים וקשיחים⁽¹⁴⁾.

(31) ואף להשען על סטנדרט וכו', כתוב השולחן שלמה (ס"ד) שאסור, אך דוקא סמיכה שאם יintel הדבר יפלול האדם, אבל בתפלת שמונה עשרה, הביא המשנ"ב לעיל (ס"י צד ס"ק כב) שני דעתם אם מותר לסתור סמיכה מועצת שאם יintel הדבר שעליו הוא נשען לא יפלול, וסימן שבמקום הdock יש להקל בו.

(32) וכן משמעו באגדת התשובה (אות ט, הובא בשות' או נדרבו חיבר סי' נט שכבת שוכן ליבו בכל הברכה וכו'), יש לו בו שכר כפול, והרי הוא במו שהתפלל שתי פעמים זו אחר זו.

ובבאיור גדור הדרב, ראה מה שכבת הגריד כהן (מוריה שנאה כו גליון יא-יב עמי קב) שלשיטת הבית הלווי על התורה סוף חמוץ בראשית עניינים שונים) שגדיר 'שמע' בעונה הוא 'שהשמיעה עצמה נחשבת כבירור, אם נחשב השומע מהש"ז במתפלל עצמו' [צ"יר השומע לעמוד]. ואף לדרכו של החוויא' (אויח' סי' בט ס"ק ג) שגדיר 'שמע' בעונה הוא 'שמתייחס הדיבור של המשמע לשומע', אין הכוונה שהשמע לא נחשב מתפלל כלל אלא המשמע מוחזיאו ידי חובה בתפילה זו אין צורך בטעון לעמוד], אלא כוונת החוויא' שעיל ידי שומע בעונה' עצם הדיבור של המשמייע מתייחס גם לשומע, ובכך נחשב השומע מדבר את דברי המשמע, ובשלוון החוויא' (שם) 'שענין שומע בעונה הוא התאחדות הדיבור של המשמע והשמע, זה בדיוור וזה בשמיעה, עד שמתיחס גם הדיבור של העונה למשמעות השומע, ומושום כך הוא בעצמו נחשב מתפלל על ידי שמייעו את דבריו חברו, ולכן הוא צריך לעמוד [וראה שם שהביא נפקא מינה בין הדעות, וכן מה שהאריך להרבה ולברור את הדברים]. וראה עוד בשעה"ץ לקמן סי' תרכ"ז סי' ק מה שכתבנו בו.

(33) אולם אנשים שהעמידה קשה להם כגן זקנים, חלשים ושאים בראים, כתבו העורך השולחן (ס"ט) והקף החחים (ס"ק כד) שאפשר

שאומר עמו את כל היקדושה, וראה מה שכבתנו במשנ"ב שם (ס"ק יא).

(4) והנוגה להתפלל נוסח אשכנו שאומרין עקרש', ומתפלל עתה במנין שאמרירים בו עקרשין, וכן להיפין, כתבו בשות' אגרות משה (אויח' ח"ב סי' גג ו-קד) ובשות' מתנה יצחק (ח"ז סי' ה) וכן מבואר בשות' משיב דבר (ח"א סוף סי' יז), שعليו לומר כפי נוסח הציבור, ואפלו אם טעה והתחיל נונח שלל, כתוב הגרא"ח קנייבסקי (שאלת רב עמי רכו) שימוש בנוסח הציבור. מאידך, דעת הגרא"ח אווערבך (הליקות שלמה תפלה פ"ה ס"ב) שאם ענה בקהל יענה הש"ז לדורי דורו וכו' ולנוסח ולאחר קדרושה, לנוסח אשכנו אמרו קדרוש וכו' וליונסה ספרדי אמר 'אתה קדרוש' וכו', אם טעה ושינה מהנוסח, כתוב הגרא"ח קנייבסקי (אשי ישראלי פcid הע' עה) שמסת变速icia פcid הע' עה).

(5) וכן כתוב לעיל (ס"י טו ס"ק ז) שבעמפהיק בקריאת שמע וברבותה לענות קדרושה, לא יענה ימלוך'.

[משנ"ב ס"ק ב]

שאומרים הקהיל גסגן נקדש⁽¹⁵⁾ וכו', וזה זה קען אמן חטופה, לעיל סימן קבד סעיף ח⁽¹⁶⁾.